

думати значно важливіше за вміння запам'ятати визначену кількість даних, оскільки забезпечує молодій людині формування у неї здатності правильно поставити питання, знати, яким чином і який матеріал необхідно осмислити, аби зрозуміти можливості та визначити перестороги.

У сучасних умовах мінливого гібридного світу, коли розвиваються світоглядні орієнтири, втрачаються смисли, провисають ціннісні морально-етичні координати, філософсько-світоглядна культура покликана забезпечити розвиток цілісної особистості, формування її повноцінного світогляду.

Модель життя для молодого покоління. Яка вона і хто її створює в епоху споживацького цинізму, тотальної пропозиції меркантильних пріоритетів, множення фейкових об'єктів і суб'єктів, морального і духовного регресу?

«Переграли цифровий світ, у який ми зараз потрапили, неможливо. Ніхто не може бути кращим за суперкомп'ютери... Якщо ми станемо на одну дорогу із надпрограмами, то програємо, але існує інша дорога – мистецтво» [1].

«Необхідність мистецтва очевидна. Воно дає можливість людині «пройти» неходженою дорогою, пережити непережите у реальному світі, дає досвід того, чого ще не трапилося. Тобто мистецтво – це друге життя» [2].

Література

1. Татьяна Черниговская – о том, почему только искусство может спасти человечество от новых технологий. URL: m.sobaka.ru/city/science.
2. Лотман Ю. О природе искусства // Ю. М. Лотман и тартуско-московская семиотическая школа». М.: Изд. «Гнозис», 1994. с. 433.

Тетяна Бабич
ORSID: 0000-0002-0174-623X

МОВНА НОРМА В УКРАЇНСЬКІЙ НАУКОВІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

LANGUAGE NORM IN UKRAINIAN SCIENTIFIC TERMINOLOGY

У мовознавстві заведено розглядати мовну нормативність термінів як один із найважливіших критеріїв їх ідентифікації. Вітчизняні дослідники Т. Кияк, С. Нікітіна, Л. Пшенична та ін. нормативний аспект термінології розглядають як мовно правильне утворення, вживання та написання терміна. І саме мовна норма забезпечує повноцінність функціонування як окремого терміна, так і всієї терміносистеми (сукупності термінів певної галузі) загалом.

Термінологія будь-якої сфери знань формується на ґрунті національної літературної мови – нормативної та впорядкованої. Тому мовна норма в термінології має значно більше спільних рис із загальнолітературною мовою, ніж зі специфічними ознаками для певного конкретного випадку. Адже літературну мову

слід розуміти як історично зумовлений реальний мовний факт, що становить єдино можливий доцільний критерій для утворення терміна [2, с. 45]. Усі варіанти розбіжностей між планом змісту і планом вираження, тобто між денотатом і сигніфікатом більшість учених вважають перехідним етапом на шляху становлення терміна. Таке визначення вважають робочим, ще не сформованим, яке, як правило, визначається певною звууженістю, і на даному етапі пізнання є елементом аналізу.

Формування термінів відбувається традиційно – шляхом іншомовних запозичень за правилами українського правопису, наприклад: *перцептрон, браунінг, рекурсія*; шляхом калькування іншомовних термінів *мережа, навантаження, безпосередні складники*; шляхом запозичень термінів з інших суміжних терміносистем, наприклад: *інтелект, класифікація, методологія, оператор, ланцюжок, задача*), а також семантичного переосмислення загальнонавчаних слів, як от: *модель, вузол, система, похибка, джерело, гра, мережа*. У сфері інформаційних технологій існують відносно усталені терміни: *електронна пошта, сервіс, генетична спадковість, база знань, формальна мова, оброблення даних, сервер*, що функціонують в українській мові давно. З цього можемо зробити висновок, що запозичений з іншої галузі термін може набути іншого значення, зокрема терміни: *алгоритм, надлишковість, структура, функція, модель, індукція* були запозичені з математики [1, С. 180–186].

Таким чином, можна охарактеризувати термін як лінгвістичну одиницю, що належить до науково-технічної або професійної сфери вживання та репрезентує її спеціальне поняття, виражаючи певну сукупність ознак та утворюючи терміносистему. Це так зване робоче визначення терміна на основі визначальних характерних ознак науково-технічної або професійної сфери використання. Семантичне наповнення терміна регулюється такими логічними відношеннями, як: частина – ціле, рід – вид; асоціації, синонімія; а також якісно-кількісними особливостями та поняттійними відношеннями, що вможливають виявлення структури всієї терміносистеми. Логічними ознаками термінів вважають такі: однозначність терміна; номінативність терміна; стилістична нейтральність, зв'язок терміна з поняттям; відсутність експресивності; системність терміна; форма терміна.

Таким чином, основою мовної норми в термінології слід вважати загальнолітературну мову, в тому числі для негуманітарних галузей. Цих вимог також заведено дотримуватись при словникових кодифікаціях термінів, спираючись на внутрішні закономірності та тенденції розвитку мови.

Література

1. Кияк Т.Р. Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К.: Видавничий дім КМА, 2000. 270 с. (спільно з Д'яковим А. С. та Куделько З. Б.).
2. Пшенична Л., Моргунок В. Визначення чи означення (який має бути український відповідник термінові *дефініція*). *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2000. № 402. С. 45–46.